

ГРОЗДАНА КОМАДИНИЋ

ИЗ ТКАЧКЕ ЛЕКСИКЕ ГОРЊЕГ ДРАГАЧЕВА

Разлози избора ткачке терминологије за тему овога рада су следећи:

а) Ткачка радиност од давнина је развијена код свих Словена, а и осталих народа на Балкану. Присуство ткачке радиности на тако широком ареалу и у различитим језицима омогућава шира компаративна и друга лексичка и језичка истраживања, па је утолико њена лексичка обрада значајнија.

б) Ткачка терминологија српскохрватског језика недовољно је изучена. Нема ни једне лексичке збирке из ове области систематски и методолошки обрађене. Постоји опасност да ово језичко благо за многе постане „страни језик“, иако је до јуче означавало егзистенцијалну делатност нашег човека.

Сакупљање и објављивање лексичке грађе ужих рејона, у извесној мери, допринеће богаћењу савремене лексике народног говора.

в) У Драгачеву ткачки занат је веома стар. Прати Драгачевце од њиховог досељавања на ову територију у борби за опстанак, за живљење.

Природни услови, брдовито земљиште, били су погодни за гајење вунасте стоке, а побрђа и оскудне равнице за сетву конопља и лана.

Социјални положај нашег села у XIX и до педесетих година XX века терали су наш народ да се сналази, да без индустрије обуче себе, припреми „покривку“ и „простирку“. Уткивајући своје снове, ткале су девојке руво и дарове за удају, мајке сукно за одело „човеку“ и сину ратнику, нежну, иако вунену струку и пелену за новорођенче, па и ћилим „укопни“ за „вечиту кућу“. Ткање је пратило човека на његовом животном путу од колевке до гроба. Зато није чудно што су од тешког, мукотрпног рада правили лепоту, поетику живљења. Заједнички се радило, дружило, радовало, трговало, делили се оскудни оброци. Рађале се тајне и јавне љубави, срећа и патња. О томе сведочи богата лирска народна поезија, сакупљена и забележена у Драгачеву.¹

Језик је велики показатељ начина живљења, који се, иначе, много изменио, мада ткачка радиност, у неком мало измењеном начину, још увек живи у Драгачеву.

Изношењем језичког материјала прошлости и данашњих језичких посебности желимо да пружимо делимичну слику нашег човека у прошлости и садашњости, да расветлимо неке облике његовог рада, неке стране његовог живота, мишљења, нарави, веровања, и заблуде, без којих би његова слика била једнострана и непотпуна.

г) На овај посао навели су и подаци добијени испитивањем ученика колико познају ткачку терминологију. Тестирано је 50 ученика градског и сеоског порекла, узраста од 12 до 18 година. Добијени подаци показују да млади слабо познају народни језик, па и ткачку терминологију. Од 50 испитаника 38 зна шта је разбој, 19 шта су гребени, а шта означавају лексеме ваљалица и балучити — само пет ученика. За неке лексеме, као трлица и цјевљаник, чули су, али не знају њихово значење. Анализа узрока овако слабог познавања народног језика младих могла би да буде тема неког другог рада.

д) Иначе, Драгачево је веома захвално подручје за испитивање и проучавање. Сваког добронамерника прима безрезервно, а мештане није тешко покренути да говоре. Драгачевци су непосредни, отворени, епског менталитета, воле да „отворе душу“, али не да очајавају и јадикују. Они у свему, па и говору, желе да очувају своју оригиналност, духовитост, врцавост духа. Не крију свој аутохтони

израз при сусретима с непознатим људима и не подешавају говор према било каквим узорима и кад знају да ће бити забележен.

Задатак овог рада је прикупљање и тумачење лексике ткачког заната у горњем Драгачеву. До грађе се дошло снимањем информатора на магнетофонску траку. Затим су текстови скинути са траке и у дијалекту дати као контекст уз значење појединих лексема. Где није било довољно спонтаног причања, вођен је разговор на основу упитника. Од литературе коришћени су текстови Радована М. Маринковића из књиге „Драгачевски занати и занимања“.²

ПОЛОЖАЈ ЈЕЗИКА ДРАГАЧЕВА У СРПСКОХРВАТСКОМ ЈЕЗИКУ

Користећи класификације српскохрватског говора др Асима Пеца и др Павла Ивића, желим да омеђим дијалекатску припадност говора Драгачева. Ово је веома значајно да би се схватиле неке фонетске и морфолошке особености, а посебно дублети код одређеног броја лексема, настали различитом заменом старог гласа *ѣ* (*јат*).

По дијалекатској подели говор Драгачева припада ијекавским говорима источнохерцеговачког типа.

„Поред ијекавских/јекавских говора Херцеговине овом говорном типу припадају и сви ијекавски штокавски говори Босне, затим ијекавски говори западне Црне Горе, једног дела Санцака, сви ијекавски говори западне Србије и сви ијекавски штокавски говори у СР Хрватској“.³

Пошто се Драгачево налази на граници између екавског (шумадијско-војвођански говори) и јекавског подручја (источно-херцеговачки говори), има изоглоса које бришу границу између ових говора. Поред тога, утицај штампе, телевизије, одлазак у град, повратна веза са селом и школа, која наставу изводи на екавском наречју, учинили су да се измене норме овдашњег јекавског изговора.

Народни говор је остао, у основи, јекавски, мада нешто модифициран.

Подаци добијени са споменика и од најстаријих информатора говоре да се ткачка терминологија у горњем Драгачеву чува у свом изворном облику. Исто говоре старији и млађи информатори (нпр. цијев, зијев, трљење; нико не каже: цев, зев).

ПОРЕКЛО СТАНОВНИШТВА

Да би била јасна припадност овог говора источно-херцеговачким, морају се освежити неки подаци о пореклу становништва.

Према Јовану Ердељановићу и Кости Јовановићу, становници Драгачева су скоро сви досељеници.⁴

Главне области из којих су се досељавали у Драгачево су: Стари Влах, ужички крај, „Стара Србија“, Херцеговина и Црна Гора.⁵ Стари влах и готово сви остали крајеви Новопазарског Санџака чине, више или мање, једну етничку целину са Херцеговином.

Дуг период заједничког живота условио је доста изражену изједначеност говора целокупног становништва. Нема провалија у говору између појединих села Драгачева, као ни између суседних села са којима се оно граничи. Вршена су поређења са моравичким крајем у селима у околини Чачка и констатовано је да не постоје битне разлике у говору. Запажене су разлике у акцентовању између неких села горњег и доњег Драгачева. (У Зеокама и Грабу у говору се јављају дужине које су у другим селима изгубљене). Ове појаве треба посебно испитати и проучити.

ГЛАВНЕ ОСОБИНЕ ГОВОРА ГОРЊЕГ ДРАГАЧЕВА

Говор горњег Драгачева данас представља слободну мешавину екавског и ијекавског/јекавског изговора. Ијекавским изговором се служе старије генерације и сеоско становништво, које живи у пределима удаљенијим од варошица. Средња и млађа генерација говоре екавским изговором, изузев одређеног броја лексема.

У ијекавском/јекавском изговору недоследна је замена јата. Ретко се чује замена јата са — ије, изузев у придевско-заменичкој промени: двије чисанице, добријем памуком.

Обична је једносложна замена *ѣ* (јата) са *је* и *ие* и у данашњим другим слоговима, нарочито ако је *ѣ* било узлазне интонације: риека, зиєв, диєте.

У народном говору врши се јекавско јотовање, тј. промена палаталних сугласника у вези са једносложним *ѣ*:

лѣ и нѣ: љєпо, нежан

тѣ и дѣ: ћєрати, ћєвојка,

сѣ и зѣ: (консонанти јотују се у врло меко *с* и *з*): серина (вуна), изєсти,

џѐ>џе: џепаница.

Јотовање се врши и у позицијама где је **в** склоно испадању: џета<џвјета, меџед<медвјед.

У овом говору као и у другим ијекавским говорима имамо неколико лексичких примера са и намести **ѐ**: нисам, секира, летити, итд. Такође има лексема и на јекавском подручју где је искључива замена **ѐ** са **е**: цеста, целивати, зеница, обећати, тело.

Говор горњег Драгачева, као и остали херцеговачки говори, има четвороакцентски систем и новију деклинацију.

Остале особине овог говора су: фонема **ж** се ретко чује у гласовном систему; фонема **џ** се обично замењује или се чува; сонат **ј** има нестабилну артикулацију, сажимање вокалске секвенце се врши у корист другог гласа (дошо, реко); мушка лична имена типа Предо и Мишо имају промену именица мушког рода на сугласник: Предо, Преда, Преду; придев Предов. Датив и локатив личних заменица првог и другог лица имају облике на — е (мене, тебе).

С обзиром на то да је целокупни наставни процес у границама СР Србије на екавском изговору, ијекавизми се све више повлаче у сеоске домове, и може се очекивати да ће бити „анахронизам“. Губљење јекавизма последица је не властите еволуције него спољних утицаја који врше стандардни екавски говорни обрасци. У процесу тих укрштања у Драгачеву ће се још дуго чувати неке јекавске одлике, како у фонетици, тако у прозаидији и морфологији.

ПОРЕКЛО ЛЕКСЕМА ТКАЧКЕ ТЕРМИНОЛОГИЈЕ

Највећи део ткачке лексике припада општесловенском језичком фонду. Има знатан број лексема које су турцизми, неколико их је арапског и персијског порекла (преко турског језика ушле су у наш говор); највеће се нека лексема германизма. Порекло лексема биће обележено у речнику.

У ткачкој терминологији највећи број речи страног порекла заузимају турцизми, као и у осталој лексици. Разлози за такво стање су познати. Међу речима турског порекла има лексема које немају замену у нашем језику (памук, либада, јелек, бошча, балук, чаршав). Оне су толико одомаћене да се више не осећају као туђице.

„Интересантна је чињеница да је у процесу чишћења срп-

скохрватског језика од туђица, позајмљених рјечи, према турцизмима био увјек блажи став неголи према осталим рјечима преузетим из других несловенских језика. Разлог овоме треба тражити, можда, у томе што се наш језик под турском развијао слободно, окупатор је био индиферентан како према обичајима Словена на Балкану, тако и према њиховом језику“.⁶

Међутим, др Асим Пецо каже: „Ми не носимо и свом рјечнику изворне облике турских рјечи. Све су то рјечи, улазећи у наш језик, попримиле фонетско-морфолошке карактеристике нашега језика. Другчије речено, оне су се „понашиле“, постале су саставни дио наших изражајних средстава и, као такве, потпуно се уклопиле у структуру нашег језика.“⁷

ТКАЧКА ТЕРМИНОЛОГИЈА У ВУКОВОМ „СРПСКОМ РЈЕЧНИКУ“ ИЗ 1852. ГОДИНЕ И ДАНАС

Пошто је Вук Карацић штампао све речи које је „у глави донио“ и све оно што је сакупио „по разнијем крајевима народа нашега“,⁸ он има записане и лексеме из ткачке радиности која је обезбеђивала неопходне услове за живљење, „обуку и покривку“.

Интересантна су поређења између термина ткачког заната забележених у горњем Драгачеву и у Вуковом „Рјечнику“. Исте су лексеме за поједина оруђа која се користе приликом ткања: разбој, брдо, положници. Таква је и лексика која означава прогрес припреме сировина и послове везане за ткање: трљење, тарчење, сновијање, навијање, увођење, ткање.

Међутим, у „Рјечнику“ се налази веома мали број лексема која означавају продукте добијене ткањем и њихове естетске квалитете, што очито говори о степену развијености овог заната и целокупном материјалном и духовном развоју у одређеном периоду.

Предмети који су служили за задовољење најелементарнијих потреба заступљени су са знатним бројем лексема. На пример: поред основне речи поњава, ту су четири изведенице: поњавица, поњаветина, поњавчина, поњавски, а за ознаку кратког мушког капута од танког сукна (абе), без кога се није могло, у Вуковом „Рјечнику“ постоје следеће лексеме: гуњ, гуњац, гуњина, гуњица, гуњче.

Међутим, у Вуковом „Рјечнику“ мало је лексема које би одражавале виши степен ове домаће радиности, њене уметничке и естет-

ске квалитете. Целокупна делатност ћилимарства заступљена је само са једном једином лексемом, **ћилим**, и то не у сасвим идентичном значењу са данашњим (ћилим; шареница, некаква врло везена опрегача). Вук Карацић није забележио ни лексеме балук и балучити, без којих је немогуће замислити ћилимарство. Нема назива за друге врсте тканица, које се разликују по особеностима материјала, дизајна и намени.

У односу на данашње стање оскудна је лексика која означава боје, технике ткања и мотиве.

Ових неколико примера послужиће као илустрација да је језик својеврсан одраз и пратилац људскога живота. У време настанка вукових речника српски народ је имао великих и светих обавеза — борбу за национално и социјално ослобођење, што је у „Рјечнику“ морало да нађе своје место.

ДАНАШЊА ЛЕКСИЧКА СЛИКА ТКАЧКЕ РАДИНОСТИ У ДРАГАЧЕВУ

У горњем Драгачеву ткалаштво као вид задовољења материјалних и естетских потреба и данас интензивно живи у двојаком облику: као индивидуална домаћа радиност и ткачка радиност у оквиру Драгачевске задруге жена „Рајка Боројевић“ у Доњем Дубцу.⁹

Заснована на традицији, на искуствима умних и златоруких жена, данас се ткачка делатност модернизује увођењем нових материјала (вуна из Аустралије, рафија из Индије, конопља, индустријски прерађена, из Врања), новим техникама рада (чвоража, букле, шубараши), новим мотивима („Ђурђеви ступови“, „Жича“, „Студеница“). Мотиви су креације стручњака примењене уметности, али, ипак, одражавају дух народне уметности.

Лексичка ризница ткива у горњем Драгачеву састоји се од лексема које датирају од појаве првих облика овог заната и лексема који одражавају развитак, богаћење и напредак овог по много чему изузетног краја, мењање његових материјалних и духовних потреба-жеља, укуса.

Овим радом извршена је лексичко-семантичка анализа ткачке терминологије, која прати процес почев од текстилних сировина, па до финалних производа.

ТЕМАТСКЕ ДЕЛАТНОСТИ ОБУХВАЋЕНЕ ТКАЧКОМ
ТЕРМИНОЛОГИЈОМ¹⁰

1. Текстилне сировине и прерада:
 - а. врсте сировина (конопља, лан, памук, свила, вуна, рафија),
 - б. добијање текстилних влакана (сетва, брање, кишељење, трљење, тарчење, гребенање, добијање памука, свиле, шишање вуне, ређење),
 - в. предење, препредање (прела, преслице, дружице),
 - г. бојење (природним бојама и у бојациници).

2. Текстилне мере:
 - а. мере за количину,
 - б. мере за тежину,
 - в. мере за дужину,
 - г. мере за ширину.

3. Ткање:
 - а. справа за ткање,
 - б. помагала за сновање и навијање и начин сновања и навијања,
 - в. тканине од биљних влакана (сламњача, чаршав, јастук, пешкир, столњак, виранге-завесе),
 - г. тканине од животињских и мешовитих влакана (аба, чоја, сукно, поњава, губер, шареница, ћилим, ћилимача, ирам, срцада, прекривачи),
 - д. технике ткања (балук, срцадски, улевли, букле, чвоража).

Уз ово обухваћена је и лексика других заната који се додирују или допуњавају ткачки занат.

НЕКА ОБЈАШЊЕЊА РАДИ ЛАКШЕ УПОТРЕБЕ РЕЧНИКА

Речи су бележене у изворном изговору, а њихово тумачење екавским наречјем. Аутентични дијалекатски текстови испитаника дати су као контекст уз значења појединих лексема, а дублети са гласовним разликама један поред другог (чоја, чоха). Порекло речи, ако се може утврдити, обележено је уз основну реч. Такође су обележени деминутиви, аугментативи, пејоративи.

Именице су дате у номинативу, са наставком за генитив јединине и ознаком рода. Изузеци су именице у којима се при говору одступа од граматичких норми. Означене су и именице које се јављају само у облику множине.

Глаголи су дати у инфинитиву са наставцима за прво лице јединине презента, са ознаком да ли су свршени или несвршени. Именице изведене од глагола су означене.

Акценти су стављени по утврђеној норми, пошто је ово подручје стандардне акцентуације.

Код речи са више значења дато је, углавном, објашњење значења везано за ткачку терминологију.

Ако придев у називу ближе одређује именицу, означавајући подврсту онога што значи именица или неки други квалитет, такви су називи обично уношени као изрази уз именицу (ћилим балучани, ћилим укопни).

Речи у којима је етимолошки *ж* замењујемо сугласницима *в* или *ј* дате су као дублети, уколико се тако чују (руво, рухо).

Скраћеница *в* (види) употребљава се кад се реч упућује на другу, бољу, правилнију, или кад је страна реч упућивана на нашу.

Кад реч има преносно, фигуративно значење, после примера са основним, дат је пример и са фигуративним значењем.

При обради употребљаване су нарочите скраћене ознаке, чији је преглед у попису скраћеница.

Основне речи, по правилу, имају описне дефиниције, а секундарне се често наслањају на главну реч.

Поред употпуњавања значења, навођењем контекста уз поједине речи, дата је и грађа за до сада слабо изучену, дијалекатску синтаксу.

ТЕХНИЧКЕ СКРАЋЕНИЦЕ

акц. акценат
аугм. аугментатив
биол. биологија
бот. ботаника
бр. број
в. види
гер. германизам
г. година
ген. генитив
гл. глагол, глаголски
грч. грчки
дем. деминутив
др. друго
ек. екавски

ж. женски род
 зам. заменица
 зб. им. збирна именица
 им. именица
 л. лице
 м. мушки род
 несвр. несвршени глагол
 нар. пес. народна песма (изворне народне песме забележене у Драгачеву)
 непрел. непрелазни глагол
 непр. непроменљив
 ном. номинатив
 нпр. на пример
 пеј. пејоратив
 перс. персијски
 повр. повратни глагол
 през. презент
 прид. придев
 прил. прилог
 с. средњи род
 сврш. свршени глагол
 тал. талџански
 тј. то јест
 тур. турцизми
 фиг. фигуративно, у преносном значењу
 хит. хипокристика
 Р. М. М. Радован М. Маринковић, „Драгачевски занати и занимања“, Чачак
 1985.

аба - бе, ж. тур. вунена тканина за одело, сукно
 — *У гуњи од абе можеш на сијеју сивашии.*

абајлија - ије, м. сукнени коњски или волујски покривач
 — *Баци абајлију преко коња, да не озебе.*

абација - ије, м. кројач одела од абе
 — *Од Свејолика Пајића из Виче, нема боље абације у Драгачеву.*

абациница - нице, ж. абацијина супруга
 — *Ласно је њој да има бело лице, кад је абациница.*

абациница - нице, ж. абацијска радња
 — *Виђи де, има ли која у Свејоликовој абациници.*

абациника - нке, ж. већа игла којом шију абације
 — *У абацинку миже и баба да уђене.*

абацијски - а, - о, који припада абацији
 — *Ожени се абацијском ћерком, наносићеш се лјепој одела.*

абацилук - ка, м. абацијски занат
 — *Абацилук је данубан, али интересантан њосо'.*

ален - а, - о, отворено црвено
 — *За ћилимачу сам обојила основу алено.*

аљинке - ки, ж. пл. руво, спрема за удају
 — *Припремила сам Роси за удају све њкане аљинке.*

антерија - ије, ж. сукнени или чојани кратки капут, извесен гајтаном
 — *Још чувам венчану антерију.*

балук - ка, м. тур. шара на ћилиму (мотив), израђена руком
 — *Данубан овај балук, не моју више од њедља да избалучим на дан.*

балук дупли, ситнији, лепши, компликованији Балук са више боја
 — *За Ану Мишову све сам ћилиме пошккала са дуплим балуком.*

- балучити** - чим, несвр. изводити, израђивати балук
— *Драгоме је ћилим балучила и његову лепојћу снивала.*
- балучан** - а, - о, израђен балуком
— *Милинку из Коџраже о веридби њоклони њевојка балучан ћилим. После веридбе њобејне за друјоја, али њему остјави балучан ћилим.*
- балучење** - ења, с. глаголска именица од балучити
— *Балучење је ишијак њос'о, али се добро илаћа.*
- бјељење** - ења, с. гл. именица, од бјелити
— *Момци су једва чекали кад ће доћи време бјељења илаћна.*
- бјелити** - лим, несвр. квашењем и супењем на сунцу чинити платно белим
— *Поред рјеке уз ијесму и цыку дјевојке су бјелиле илаћно.*
- бледозелен** - а, - о, боја младе траве, светлозелена
— *На ћилимче се сјављало бледозелено поље.*
- ббоја** - је, ж. тур. премаз, фарба
— *На ћилиму све нијансе боје. (фиј. иремазан је он свим бојамау).*
- ббојан** - а, - о, обојен офарбан
— *Одвој бојано илаћно да не њоушћи њо бјелом.*
- ббојација** - ије, м. занатлија који се бави бојењем пређе и тканине
— *Кад идеш у Гучу, свратиш до бојације, узми и оно моје иређе.*
- ббојациница** - нице, ж. радња у којој се боји
— *Наћићеш крајић за боју у бојациници.*
- бојадисати** - дисем, несвр. бојити
— *Скуи бојација, ња жене саме бојадису.*
- бојати** - јим, несвр. мењати некој материји боју (помоћу природне или вештачке боје)
— *И данас многе жене у Драгачеву боје вуницу у јововој, лијовој или ововој кори.*
- бојнице** - јипа, ж. разнобојне вунице којима се изводи шара на ћилиму
— *Развој добро вуницу за бојнице, да ти не заине.*
- бошча** - че, ж. тур. прекривач за главу, столњак, платно четвртастог облика у које се нешто замотава
— *У ћилим укойни чув'о се у бошчи.*
- ббошчица** - ице, дем. од бошча
- бошчалук** - алука, м. дар који се састоји од одевних предмета, запакован у комад платна (бошчу)
— *Није њабе њевовала, добар бошчалук сиремила.*
- браон**, непр. тамно мрка боја
— *Браон боја се добијала бојењем у оровој кори.*
- брдило** - ила, с. део разбоја којим се учвршћује брдо
— *Угара брдилом, цела кућа одјекује.*
- брдо** - да, с. део разбоја за ткање, састоји се од густо поређаних дрвених зубаца између којих се провлачи основа за ткање
— *Оно моје брдо сво се развалило, морам ја иреврдићи. (Брдом се и врача, да се сирече ирадоносни облаци да не унишћи лећину. Маше се брдом и јовори: „Сјано, усјави волове“, вамо су брда и долови, њоломићеш кола и волове“. Понавља се ири иућа).*
- брдџар** - ара, м. човек који прави брда
— *Валични у ишелу, несјособни за рајнишћиво, самовали су брдари уз зуйце и шийила (Р.М.М.).*
- брдарка** - арке, ж. жена која брди и пребрђава брда
- брдити** - дим, несвр. правити брдо од шипила и зубаца
— *Брдили и иребрђавали за оку браина (Р.М.М.).*
- брдо „у пет“** (синт), пет бројаница (150 зубаца)
— *Брдо „у иеић“, њојасно брданице (Р.М.М.).*
- брдо „у два“**, брдашце за ткање рафије
- брдо „у дванес“**, чешће брдо од дванаест бројаница
— *У брдо „у дванес“ уводи се њолоујамучно илаћно.*

- бројеница** - нице, ж. 10 чисница (в. чисница)
— *Комад у шири, у њеи бројенице.*
- бурунџук** - ука, м. тур. вео за младу, невесту, која се тке од танких нити
— *Поред остале сиреме за младу, имао се и материјал за бурунџук.*
- брџак** - да, м. тал. свилена тканина
— *Све јорјане припремила сам јој од брџака.*
- ваљар** - ара, м. човек који се бави ваљањем сукна и ћебади
— *Последњи ваљар у Кошражи био је Видоје Чакаревић.*
- ваљалица** - нице, ж. речно постројење у коме се ваљају сукно и ћебад
— *Некад је по целом Драгачеву било ваљалица: на Бјелици, на Драгачици, на Толиници, на Бањи, на Кошрашкој реци (Р.М.М).*
- ваљати** - љам, несвр. збијати, набијати, ступати (сукно, чоју, тканину за ћебад)
— *Док сам ваљао сукно, слушао сам се удара воде и чекића.*
- ваљане** - ања, с. гл. именица ваљати
- везиља** - иље, -ж. она која украсним концима везе на платну
— *Увезује везиља своју чежњу, радовање и сираховање у марамицу грајоме.*
- вез** - за, м. украсна израда на платну
- везак** - веска, м. дем. од вез
— *Везак везла лијепа девојка (нар. пес.).*
- веш** - ша, м. гер. рубље, кошуље
— *Раније је девојка облачила први пуји доњи веш кад су је на коњу доводили код мужа у дом.*
- вешплав** - ва, м. материја која кад се раствори у води даје плавичасту боју
— *Кад идеш у чаршију, свраши у дућан и купи вешплага.*
- вешплавити** - вим, несвр. у раствору од вешплага освежити бело рубље
— *Они бјели чаршави много зашећи, овешплавити и.*
- виолетли**, непр. љубичаст
— *Зашло ми виолетли боје на ћилиму са љубичицама.*
- вирига** - вге, ж. завеса, застор
— *Ирамски се икале и вириге за прозоре.*
- витло** - ла, с. дрвена направа која се окреће и помоћу њега се мота вуница са канчела или пасме
— *Навуци канчело добро да не сјага с вишла док се окреће.*
- вишлић** - вића, м. дем. од витла
— *Памук се мошао помоћу вишлића.*
- влакво**, **влакџа**, с. танка, длакаста нит, природна или направљена
— *Тежиново влакво је грубо, исече прсте док се преде.*
- влас** - си, ж. најквалитетнији део тежиновог и вуненог влакна
— *Тарчењем се прво одвоји влас, од које ће се пресети основа.*
- власњача** - њаче, ж. кудеља власи
— *Ух, како лијепо савијаш власњаче.*
- возаљка** - љке, ж. дрвена направа на коју се ставља пређа приликом навijaња
— *Док смо били мали, вољели смо да седнемо на возаљку да се возимо док навijaју.*
- воза** - зе, он. в. возаљка
- вођица** - нице, ж. водећа шара на ћилиму, џемперима, чарапама
— *Ружа Драгић је била познатија рукошворка: сваку вођицу је знала да ошточне.*
- вешплав** - ава, м. в. вешплав
- враи**, **враиња** - а, -о., прн
— *За сиредаче се основа бојила и враиња*
- вратило** - ила, с. дрвени ваљак на разбоју око кога се намотава пређа или ткање
— *Дај ми враишло са основом да ја наирадим.*
(*Враишло, како прича Зорка Миливојевић, сјага 93 године, служи и за набацавање чини: „Жена која ’оће да одузме млеко шућој сишоци, чинилица, уочи Бурђевана, Спасована, Ивандана и Великој њејка, пошћуно наја, на враишлу, објаше шући шор или шмалу из које је наумила да узме млеко“.*)

- врати́ло задње, вратило на које се намотава снова
 врати́ло предње, вратило на које се мота ткање
 врати́лице - тилцета, с. дем. од вратило
 — *За њојасеве основа се навијала на вратилице.*
 вретено - ена, с. дрвени предмет вретенастог облика на који се намотава пређа приликом предења
 — *Пошла цура на њрело, сајубила врећено. (нар. њес.).*
 вретена́р - ара, м. човек који прави вретена
 — *Сваки врећенар њознаје које дрво најбоље за врећено.*
 вретена́ти - нам, несвр. прссти
 — *Све сам ја мојим рукама сама врећенала.*
 вретена́ше - цета, с. дем. од вретена
 — *Девојнице њочейнице њреле су на мала врећенца.*
 вретена́ра - аре, ж. торбица у којој се чувају и нисе вретена.
 — *Преко леђа њребаца врећенару, цуну врећена и њође њреко села.*
 вуна - не, ж. густа, мекана често коврцава длака која расте на кожи оваца
 — *Најлепша је вуна од мерино оваца.*
 вунаст - а, о, нешто слично вуни, мекано као вуна
 — *Врај њој њрекриваху њлави вунасти увојци.*
 вуна́р - ара, м. онај који прерађује вуну или продаје
 — *Љубо „дрндар“ је најњнајњији вунар у Драгачеву.*
 вуна́ра - наре, ж. радионица за прераду вуне
 — *Јави кад њођеш у вунару да њонесеш и оно моје вуне.*
 вуна́т - а, о, онај који обедује вуном
 — *Предове овце су сорњом вунањте.*
 вуна́ен - а, о, нешто што је од вуне
 — *Обуј вумене чарање, ња се не бој сњења.*
 вуна́ица - ице, ж. упредено вунено влакно, различито обојено.
 — *Ако ти осњјане вунице од њилима, дађеш ми да њшарам Ивану њрслучић.*
 вуна́ица - ице, ж. дем. од вуна
 — *Кињиња нежњије од меке „ковржљаве јањеђе вунице.*
 вуновла́чара - аре, ж. в. вунара
 вуња́ра - аре, ж. вунсна поњава
 — *Баца њи само њреко мене ону вуњару и ја се не њлашим зиме.*
 гајта́н - на, м. тур. памилна или свилена упредена или плетена врпца, која служи за порубљивање и украшавање одеће
 — *Јелек је украшаван њајњанњима.*
 гајта́нати - ним, несвр. украшавати гајтавом, правити гајтан
 — *Гајњани абањија сњњно ањњерију.*
 гајта́нњија - њје, м. занатлија који прави, или трговац који продаје гајтане.
 — *Тешко је данас нађи доброј њајњанњију.*
 га́лица - лице, ж. боја којом се боји тежиново или памучно влакно, добија се од боја рђе
 — *К сламњаче су украшаване њруњицама обојеним у њалици.*
 га́личити - чим, несвр. бојити у галици
 — *Галичи њоњику, њрије но њињо њочнеш њкањи!!*
 га́тњик - њика, м. упредена узњца, гајтан, којим се везују гађе, панталоне
 гађе - гађа, м. део мушке одеће направљен од платна
 — *За кошење су биле најњњодњије дуњачке њежинове њађе.*
 гађе́тине - ина, ж. аугм. и пеј. од гађе
 — *Обесио њађењине, једва њде.*
 гађо́ња - ње, м. човек са великим гађама, са великим туром на гађама (обично су то ситни људи)
 — *Кња се њрњињи њи, њађоња један.*

грѡрас - а, -о, сив

— *Очи моје граорасте боје, ииша Миле да буду њејове (нар. њес.).*

грѡбени - ени, пл. ж. справа направљена од дрвета са гвозденим зупцима, служи за гребењање вуне, комоља, лана

— *Кад се извуче влас на грѡбенима, остјаје крћа.*

грѡбенати - нам, несвр. прерађивати, чешљати грѡбеном вуну или тежину

— *Тежину смо грѡбенале на њојајмицу, један дан код мене, другој код друге и иако редом — док све не ојребенамо.*

грѡбењање - ања, с. гл. им. од грѡбенати

— *Вуци ону тежинеишину, вуци, све те за илећкама заболи од грѡбењања.*

грѡбенаља - аље, ж. жена која грѡбена

— *Увијек се међу грѡбенаљама нађе ио нека шаливцинка, ирича, засмијава нас, иа нам брже прође дан.*

грѡбѡнар - ара, м. онај који прави грѡбене

— *Ријејко ћеш ће наћи другој грѡбѡнара, осим Цијана који грѡбене иродају ио селу за иаре или неишо рале.*

грѡбѡниште - ишта, с. дрво за које је учвршћен грѡбен

— *За грѡбѡниште се бирало лако јасеново дрво.*

губер - ера, м. дебели вунени покривач, са препредепом потком

— *Губер се некада икао из нужде за иокривку, а данас иа ику бојатије жене за украсне ирекриваче.*

гужвица - вице, ж. смотуљак вунице који се провлачењем кроз основу балучи

— *Намојај ми гужвице од сви боја да ја не даниубим.*

гуњ, гуња, м. цока, кратки капут од сукна

— *Обиљежје сељака је гуњ и ошанак.*

гуњар - ара, м. занатлија који шије гуње

— *Од Рада из Пуза није било бољеј гуњара.*

гуњѡтвѡ - ипе, ж. аугм. од гуња

— *Колико ии сукна оде и иу гуњѡишту.*

гуњчић - ића, м. дем. од гуњ

— *Како скројише онако мали гуњчић за оно дјѡше.*

дар - ра, тур. пл. дари, дарови, ген. дарѡва, поклон

— *Још док је у колјевци била, мајка јој иочела сиремаиш дарове.*

дарак - рка, м. дем. од дар

— *Лјеиш иа је дарком даривала (нар. њес.).*

даривање - ања, с. уручивање поклона, дара, са очекивањем уздарја

— *На два месеца иред удају све млађе жене у родбини иомажу удавачи у ирииремању дарова за даривање.*

даривати се, дарујемо се, даривати се узајамно

— *Ајде, куме да се дарујемо.*

дарѡвати - јѡм, сврш. поклонити припремљен, пригодан поклон

— *Млада из рода доноси дарове којим ће дарѡвати свекра, свекрву, ђевере, заове и осииале укућане.*

дарѡвић - вѡа, -вѡо, нешто што је даровано

— *Ово ми је даровни иојас ишо ми иа снаја дарова, кад је дошла.*

дарѡвѡија - ије, м. онај који даје дарове, богате дарове

— *Сшати, сад ћеш виђеиш ииша је ирави дарѡвѡија.*

дѡжич - ича, м. ткање које се уводи по две жице у зупце

— *За чаршаве и ираме иводи се дѡжич.*

дѡвѡшњак - њака, м. памук № 20, од кога се прави основа за полупамучно платно

— *Узми дѡвѡшњак, он је најосновѡијији.*

дѡлама - аме, ж. врста мушке и женске ношње, слична капућу од љубичасте, зелене или црвене чоје, са дугим рукавима, који су затворени или разрезани „отворени”

— *Долама се носила само у свечаним ириликама.*

- дóламина - ице, ж. дужа сукнена или чојана јакна са закопчавањем до врата
— *За доламицу пређа се бојила у ор'овој клайини.*
- дрўжица - ице, ж. врста вретена, са задељаним делом који се држи у руци
— *Кад њођеш за овцама, њонеси оно нејрејредено клујче са вуницом и дружицу.*
- дуванли, непр. светла браон боја, боја осушеног дувана
— *Бојењем у орашчићима добија се дуванли боја.*
- дўшек, м. (мн. еџи, -ека), тур. дебела, мека простирка за лежање, обично од вуне стављене у ткану навлаку и потшивену
— *За време рајна вађена је вуна из душека, ња су од ње њрављени њлејени њемјери и чарајне.*
- дўшењак - ака, ж. чаршав којим се прекрива душек
— *Душек се много чув'о; да се не би њрљо, озго се завије душечњаком од њолујамучној њлајина.*
- душеклук - ка, м. платно за душеке
— *За душеклук њлајино се вводило двојично да би било чешиће.*
- ђерђев - ва, м. тур. ђерђев оквир у коме се учвршћује платно за вез
— *На крилу јој ђерђев од мерјана (нар. исс.).*
- ђерђевџи - ња, м. дем. од ђерђев
- ђувезли, прид. непром, тур, љубичаст, виолет
— *Ђувезли руже са зеленим ђранчицама и лишићем.*
- ђуда - де, ж. врста женске одеће, блузе
— *Обуци ону њвоју црвену ђуду, ња 'ајде са мном.*
- ёклати - еклам, несвр. ручно радити украсну чипку
— *Чаршаве сам њојќкала, још њреба да њоеклам чипке.*
- ёкларка - ке, ж. жена која екла за паре или за продају чипке
— *У Гучи Бела је најњзнајија екларка.*
- еклерај - ја, м. предмет који се екла
— *Понеси еклерај и дођи вечерас на седељку.*
- ёкловка - е, ж. специјална игла (са кукицом) којом се екла.
- жица - ице, ж. упредена нит, конач
— *Већ сам обневиђела, њлашим се да не њрескочим коју жицу да уведем.*
- жица препредена, жица у коју су упредене две или три жице
— *Прејредача је њоњава која се њке од њрејредениј жица.*
- жица једнострука, жица од једне струке
— *За њлајино се њреде једнострука жица.*
- завеса - есе, ж. застор
— *Поред нецаниј, било је и ирамски њканиј завеса.*
- завијутак - тка, м. изаткана ткајина замотана око вратила
— *Гледајући завијутак не би се рекло да си се њрејрла од њкања.*
- завити - јем, свр. и несвр. (ња) мотати ткање око доњег вратила
— *Дај ми најрађачу да зайочнем завијати њлајино.*
- залўжити - жим, несвр. потопити тежинову пређу или кошуљу у цеђ (луг) и оставити их да постоје
— *Морам њрво заслужићи ове њежињаре, ња да њи њочнемо носићи.*
- заметати - њем, несвр. учвршћивати жице за шипила.
— *Многе су жене замешале зуйце и њравиле шипила.*
- заметанье - ања, с. именица од заметати
- зањет - а, -о, веш који је изгубио белину, свежину
— *Како смије да њросјре оне кошуље кад су онако зањете.*
- зайњача - њаче, ж. мотка којом се горње вратило учвршћује — да се основа одмота
— *Бе ли су њеца зайњурла зайњачу? Треба да њочнем да њкем.*
- застирка - рке, ж. ткајина која се застире по душеку или сламњачи
— *Изайќкала сам јој за сјрему застирки-да не њреба да њке док је жива.*
- зайтка - тке, ж. техника ткања њилима
— *Шаре на њилиму су извођене балуком, на зайќу, на њишиће.*

- зѐлен -а, -о, боја траве
— Лиске и травице су обавезно зелене боје, а некад се и цело поље на филиму бојило зелено.
- зѐленкаст -а, -о, боја бледо зелена
— Очи моје зеленкасте боје, ишши миле да буду његове (нар. исма).
- зѐленоплав -а, -о, модра, „петролеј“ боја
— Зеленоплава боја је боја сјомења, а има је и на филимима.
- зијев -ва, м. размак између основе кроз коју се провлачи чунак са потком
— Срећан рад и велики зијев!
- зиџињав -а, -о, боја, нијанса зелене боје, боја зејтина
— Зиџињава боја је посебно лјепа за земљере.
- зиџац -ша, м. ситни штапићи који се вертикално постављају између шипила
— Шипилима од буквине сјајали зуце лучеве (Р.М.М).
- игла -ле, ж. (ген. множ. игала), танка метална шипчица са оштрим врхом и ушицама на супротној страни за увођење нити конца; метална или коштана шипчица са оштрим врхом различитог облика
— Кројачицу ћеш познати ио ићи заводеној у прси.
— Ја не умијем да илешем илешахом илом без кукља.
- иглар -ара, м. онај који прави и продаје игле
— Није он само илар, бави се и дружим иословима.
- иглара -аре, ж. јастуче или било шта у шта се забадају или у чему се држе игле
— Девојчице илару праве у виду срца, руже, лешира.
- игла облеушка -шке, ж. игла са великим ушицама
— Дај ми ону облеушку, знаш да у њу малу не моју да уђенем.
- иглѐна -а, -о, нешто што се односи на иглу
— Урадиће она ио макар се кроз иглене уши провлачила.
- ирам -ма, м. тур. изузетно декоративна тканина која служи као покривка по постељи, зидњак, прекривка по клупама, по столу и као драпери на прозорима
— Ирам се ике двонийно или четворонийно од танко опрегене иошке и основе.
- ирамски, прил, ткање техником ирама
— На намешћен кревет ирамом сјавањани су ирамски икани јасиучићи, два до зида и ио један са стране.
- ишчѐшљати, чешљам, сврш — несврш. ручно припремити вуну за ређење (прераду)
— Ако мислиш да ти добро уреди вуну, добро је ишчешљај.
- јагрук -ка, м. тур. врста марамнице, рупца
— Заси'о драи на зеленој ирави, иокрио се јагруком ио илави (народна исма).
- јака -ке, ж. тур. крагна
— Сјајеће кошуље шиле су се са јаком, а посеће без јаке.
- јакна -кне, ж. кратак женски капут
— Још за Ускрс сам ионовила ову јакну.
- јапуње -ета, с. кишна кабаница
— Да ти ја не дадо' јапуње, ти би иокис'о.
- јастук -ка, м. тур. подглавље, украсни предмет
— Вевојка је у сиреми доносила обично ио четири иарна јастука.
- јастуче -ета, дем. од јастука
— Везени јасиучићи су служили за украс.
- јастучица -нице, ж. јастучна навлака
— Јасиучнице се икале од иежине, иамука и шанке вунице, а иек иосле раија иочеле се куиоаији шивонске.
- јелек -ка, м. тур. женски прслук који се носи преко кошуље
— Свилен јелек, шанка кошуљица, румен јој се расија са лица (народна исма).
- јорган -на, м. тур. креветни прекривач напуњен вуном или памуком
— На селу су изузетно бојаше куће имале јоргане, осијали су се иокривали иоњавама.
- јорганче -ета, с. и јорганчић, м, дем. од јорган
— То му бака донијела јорганче са иеленама.

- јорганџинка** - *инке*, ж. жена која прави јоргане
— У Драгачеву су жене биле јорганџинке, рјетко се мојо наћи који мушкарац да прави јоргане.
- јорганлук** - *ка*, м. платно које служи као лице јоргана
— Бевојкама за дарове за јорганлук се куйовао свилени брокаг.
- јоргованли**, *непр.* боја јоргована
— Јоргованли љубичице на драј њољу.
- кабаница** - *нице*, ж. дужи капут, огртач
— Било сунце или киша, чобани се не одвајају од својој кабаница.
- кадифа** - *ифе*, и *кадива*, ж. тур. сомот
— Јединица у оца и мајке, облаче је у свилу и кадиву.
- калем** - *ма*, м. грч. дрвени ваљак за намотавање пређе или жице
— Куйила сам њри калема њамука за основу.
- калемче** - *ета*, с. дем. од калем.
— Једва смо чекали кад ће мајка ујирошији конац са калемчеџа — да нам ја да да се њрамо.
- канап** - *па*, м. врџа
— Ујреди добро канап — да не би њук'о.
- канура** - *уре*, ж. пасма дебеле тежинове пређе
— Смоџај њојку за сламџаче од кануре.
- канурати** - *рам*, несвр. прести дебело влакно
— Исканурај некако ње њакуке, ваљаће њређа за сламџаче и џакове.
- каносати** - *ношем*, несвр. бојити тежину у риђе боју
— Неко канчело оканоше да будне њлашно шарено.
- канчело** - *ела*, с. тур. свитак вунене, тежинове или ланене пређе намотане уз помоћ мотовила
— Љејо завежи ња канчела — да се не њомрси вуџица.
- киселити** - *лим*, несвр. потапање стабљика конопље у воду (мочило) ради омекшавања
— Коноџа њреба да се кисели њри неђеље — да се добро омекџа.
- клупче** - *ета*, с. пређа, конац, намотана у смотуљак лоптастог облика
— Пре нејо њијо њође за овцама, у своју њлеџивару сиреми клупче вуџице, њџе, оџсгалце и чеџаљ.
- клупко** - *пка*, с. дем. од клупче
— Почело је клупко да се размоџава (џни. да се разоџкрива исџиџна).
- кџопред** - *да*, м. мајстор који се бави прерадом које длаке и израдом вређа и покроваци за коње и волове
— У Иваџици су били њознаџи коџопреди.
- колџника** - *џике*, ж. дебело вретено на које се мотају памук и тежина за сновање
— Доџим делом колџнике се забоду у земљу, а џорџи део се учарџи канџом за моџку — како не би џриликом сновања исџадале.
- коноџља** - *ље*, ж. бот. биљка од које се добија влакно за израду платна и ужади
— Ко сије коноџљу, не њреба да њиједи њлуј, а код лана — дрљачу.
- коноџља прва**, *синт.* коноџља која се прва чуџа, нема семена, влакно јој је финије
— Кад се чуџају џрве коноџље, мора се мнојо њазиџи да се не њоџазе семеџаче.
- коноџља семача**, *синт.* коноџља која доноси семе, а стабљике су јој лоџијег квалитета
— Семеџаче се чуџају крајем авџусџа.
- коноџџиште** - *џџта*, с. земљџште на коме је сејана коноџља
— За коноџџиште се бира добро земљџште.
- коноџљав** - *а, -о*, који има боју коноџље, личи на коноџљу
— Саџала сам џрномаџасџијој момка, а нађе ме овај коноџљав.
- коноџаров** - *а, -о*, оно што припада коноџару
— Пиџај које било џјете у селу, сви знају ће је коноџарова куџа.
- коноџар** - *ара*, м. онај који израђује и продаје коноџце
— У Драгачеву њије било коноџара, ња су сељаци куйовали коноџце у Чачку и Иваџици.
- коноџац** - *џџа*, м. ваљкаст, савитљџв предмет, упреден од коноџљаног влакна
— Ако ме осџави, ја њу коноџац око враџа.

- кóрито - та**, с. дрвени суд у коме се пере рубље
— *Најшвари кошуље на кошуљару и оде на коришо.*
- кóструт - ти**, ж. козја длака од које се израђују торбе, вреће и покровци
— *Било је доси́а ко́струти — свака кућа имала је десет до педесет коза.*
- кóструтан - тна**, -тно, од кострути
— *Кад неко на́изи на су́реб, само ја шреба исшрла́иш ко́струтином шорбом и — су́реб одма' шрође.*
- кóтлац - аца**, м. отвор на витима кроз који се провлачи основа
— *Приликом увођења основа се шрво шрвлади кроз ко́тлаце, ја онда кроз брдо.*
- кóшуља - ље**, ж. пл. кошуље, део мушког (и женског) рубља
— *За кошење је најбоља шезинава кошуља.*
- кошуљетина - ине**, ж. ауг. од кошуља
— *Како зацрње шу кошуљетину? Како шу је ошраши?*
- кóшуљица - љице**, ж. дем. од кошуља
— *Ту кошуљицу добијо је од младе кад је бијо наконче.*
- кошуљара - аре**, ж. дрвена мотка на којој се носе кошуље на прање
— *Од мрза кошуља се укочила на кошуљари.*
- крпара - аре**, ж. тканина од исечених крпа
— *По крпарама се шознаје как'а је домаћица.*
- куђеља - еље**, ж. уређена, обликована вуна, спремна за предење
— *Приви куђељу на шреслицу и оде за овцама.*
- куќа - ке**, ж. колач од кога почиње сновање
— *Куќа се шрво шобије у земљу, ја онда остали кочићи.*
- куќица - ице**, ж. игла са куќицом
— *Основа се уводи у брдо шомошу куќице.*
- куќињара - њаре**, ж. тканина од лошијег дела конопљаног влакна, од кучине
— *Изшрава шосшодина, а још није изаш'о из кучињара.*
- кучина - ине**, ж. део влакна који остаје приликом гребенања на огребачи, лошијег је квалитета
— *Шта је он за мене — шрице и кучине!*
- крпа - ће**, ж. квалитетно најслабији део влакна, који остаје на гребенима
— *Крпом су обично налашали јасшуци.*
- лан - на**, м. једногодишња зелеста биљка с влакнастим стаблом и семенкама богатим уљем (бог); предиво од лана; ланено платно и одећа од њега
— *Лан се мање си'о од коношље.*
— *Прећа од лана је финија, мекша од коношљане.*
- ланар - ра**, м. онај који гаји лан
— *Морам наћи неког ланара — да ми насије лан.*
- ланен - а**, - о, израђен од лана
— *И данас се сјећам мој бјелој ланеној комилеша.*
- ланењак - ка**, м. столњак од лана
— *Ниђе да нађем ланеној шлашна — да навезем један лјеј ланењак.*
- лјенка - ике**, ж. и ленка, дрвана мотка преко које се пребацују постелјина и одело
— *Уши у шраду да само видиш колико је шилима шреко лјенке.*
— *Између шакшисе и колачаре шшшкочена шшшдинама шшшји лјенка.*
- лимунли**, непр. жуто као лимун
— *На шилиму са „шшшним бојама“ има доси́а лимунли боје.*
- линтар - ара**, м. поцепана тканина
— *Шшо не бациш шу скуњу, шшо носиш шш линтаре!?*
- луг - га**, м. пепео растворен у топлој води
— *Тежињаре се најбоље умекшају у лугу.*
- лужити - жим**, несвр. прати у лугу, цеђу
— *И шлашно шезинаво се шре бојења лужило.*
- лужница - ице**, ж. чабар у коме се лужи рубље, парионица
— *Ошшад сам ја дошла у ову кућу и шшчала да шерем рубље, служи ова лужница.*

- лужњача - њаче, ж. дебела, обично тежићава крпа, која се ставља преко лужнице када се лужи веш
— *Повежи добро лужњачу — да не одише.*
- љса - се, ж. од прућа исплетена ограда, преграда, носилка
— *Ако су ручице влажне, најрави се љса, ја се испод ње забили њањ, који шиња и шако суши влажну шежину.*
- љеп - а, -о, о, леп
— *Виђи је како је млада, а шако љепо шаке.*
- љубичаст - а, -о, боје љубичице
— *Љубичаста боја је лјепа, али брзо блиједи.*
- љуска - ке, ген. мн. љусака — кора, опна којом се обавија плод
— *Браон боја добија се бојењем у љусци од ора'.*
- љускати - кам, несвр. скидати љуску, очистити од љуске
— *Кад изљускаш лук, остави љуску за бојење јаја.*
- магџа - зе, ж. тур. остава, складиште робе, дућан, радња
— *Пуна је маџа неопране буне.*
— *Нећељом испред маџе увјек је било момака, који су кобејали разговарали, а љегали су ко ће доћи да иазари.*
- магацин - на, м. види маџа
- магџарина - не, ж. надокнада за коришћење маџе
— *Плаши превоз, маџарину, ишјачарину и шеби не оставе шакорешу нишиша.*
- маџа - аза, ж. тур. ножнице, алатка која се састоји од два укрштена ножа
— *Понеси маџе, њоњавицу и канџа, ја 'ађе да шишамо овце.*
- марам - ме, ж. тур. четвртаст комад тканине разне величине, који служи женама за покривање и украшавање главе
— *Сељанке од варошанки су се разликовале по марамима на глави.*
- марамница - пце, ж. цедна марам, убрус, јаглук, (служи за брисање носа)
— *Рације је рејко ко носио марамницу.*
- марамче - ета, с. дем. од марамница
— *И понеси малено кошарче, у кошарче свилено марамче (народна песма).*
- мастљав - а, -о, тамно плаво, боје мастила
— *Цвијеш се балучио шоновима мастљаве и небојлавне боје.*
- микада - де, ж. дужа мушка јакна од сукна или штофа, која се закопчава до врата
- мљџак, -тка, -тко, (ткање), мекано, развучено, неквалитетно (ткање)
— *Не свиђа ми се Марино шакање, шаке млоо мљџко, не сабија.*
- мотовило - ла, с. дрвена направа за мотање пређе у канчело
— *Остави клучаг, нећемо више мошаши, забоље ме рука машући мотовилом.*
- мотовиланце - цета, с. дем. од мотовило
- мурузли, непр., боје зрна кукуруза
— *Црвене руже на мурузли пољу.*
- навијање - ња, с. намотавање основе на вратило
— *Навијање је млоо прецизан шос'о. Раде ја најмање шри вешће и искусне жене.*
- навити - јам, сврш. мотати пређу на вратило за ткање
— *Сушра сам обећала Разуменки да јој помоћем навијашу.*
- навијутак - тка, ж. вратило са навијеном пређом
— *Ако нећеш одма' да шакеш, остави шај навијутак на сигурно месцо да ја не шојегу мољци.*
- награђача - че, ж. комад платна који се једним крајем обавије око вратила, а другим се веже основа када се почиње ткати.
— *Кољко сам шилима зашочела са овом награђачом, добро служи!*
- наградити - дим, свр. припремити пређу, ставити на разбој за ткање
— *Ово љајино сам наградила још о Божићу, а, ево, дође Бурђевдан, а ја ја нисам сашкала.*
- награђивање - ња, с. именица од наградити
- наранцаст - а, -о, тур. боја наранце
— *Сирука за бебе се шарала наранцастим, црвеним и жућим бојицама.*

- ниџ** (нити), м. и ж. део разбоја за ткање — мрежа од конца која раздваја основу
— *Пошито се основа навије, уводи се брдо у ниџи. (Фил. Увоо у шанке ниџи — ироао).*
- у два ниџа, у четири ниџа**, ткање са различитим бројем нитију
— *ћебе се шке у четири ниџа, а украсни подметачи од рафије у два ниџа.*
- ниџићи - ња**, дем. од нит (нити)
— *За њојасеве се праве посебни ниџићи.*
- нитити - тим**, несвр. правити нити од пређе
— *Никој да нађем ко умије нитити.*
- обравница - нице**, ж. ткана торбица која се ставља коњу око врата да у њој носи зоб, торба са кајишем
— *Пре нејо шито њоћу на њуш, најуне њуну обравницу зоби.*
- обумера - ере**, ж. мера, обумера, за дужину оснутка
— *Води добро рачуна кад сиваљаш обумеру — да не зайне основе.*
- овешплавити - вим**, сврш. у вешплаву освежити веш, који је изгубио свежину, белину
— *Кад доћеш на рјеку, њонеси вешплав — да овешплавимо чаршаве.*
- огајтанити - ним**, сврш. подшити гајтаном
— *Ниђе да нађем доброј мајстора, доброј абаџију да ми огајтани јелек.*
- опрести - ем**, сврш. помоћу помагала од вуне или тежине направити нит, жичу
— *Кад Марија опреде вуницу, к'о да је кроз уво њровлачени.*
- опреден - а, -о**, придев од опрести
— *'Оћеш да ти дам опредену или само уређену вуну??*
- основати - нујем**, сврш. одмерити и намотати (насновати) пређу за ткање (основу)
— *Још њрољешос сам основала за ћилимче, али никакако да наградим.*
- основа - ве**, ж. уздужне нити, кроз које се проткива потка при ткању
- основит - а, -о**, памук подесан за основу
— *Памук два'ешњак је најосновитији.*
- оснутак - ка**, м. основа припремљена за ткање
— *Ако неће одма' да се шке, оснутак се њокуни и виду ланца, „исилеше се у њлејеницу” или „на косицу”.*
- пакуке - ка**, ж. део влакна који остаје на огребачи после извлачења власи
— *Од њакука шру сламњаче.*
- памук - ка**, јужна биљка од чијих се плодова добија памучно влакно; памучно влакно које се користи за израду текстилних предмета и вате.
— *Бојаније удаваче њкале су и крвешке чаршаве од њамука.*
— *Кад енци мене, мекша је од њамука (фи).*
— *Свекра и њевера даривала је њешкирима.*
— *Њошкови собе бејаху украшени њешкирима.*
- пешкирница - ице**, ж. парче платна за покривање (чаброва са сиром), прилошких корпи
- платно - на**, с. тканина од лана, конопље или памука
— *Тежиново платно било је најрубље, од њеја смо шиле кошуље.*
- платно српско** — платно од памука
— *Од српској платна њрављене су кошуље за народну ношњу.*
- платно полупамучно**, платно чија је основа од памука, а потка од тежине
— *Полупамучно платно је најпогодније за везење. Од њеја се везу чаршави, миља, ситол-њаци и њешкири.*
- подложник - ника**, м. дрвена дапчица која служи за покретање нити на разбоју
— *Ако се шке у четири ниџа, онда њреба четири подложника.*
- подупрача - аче**, ж. мотка којом се подупире задње (горње) вратило да се не одмотава
— *Учврсти добро њодупрачу да се не оснура основа.*
- подгрудњак - ка**, м. сукнени прслук до врата, који се закопчава на рамену и испод пазуха
— *Преко њежинове кошуље носио је њодгрудњак.*
- поздер - ра**, м. дрвенасти отпаци после трљења лана или конопље
— *Исјод њрлица налазила су се брда белој поздера.*

- поздерка** - ке, ж. комадић, трунка поздера
— *Каг Мара истрли ручицу, не остане ни шрунка поздерке.*
- поздерара** - ре, ж. лењо куче, које се само излежава на поздеру
— *Герај шу поздерару, шша ми лега само у очи — шша ћу му даиш да поједе!*
— *Шша се излежаваш к'о поздерара!*
- поздерљив** - а, - о, нешто од поздера
— *Ове кучине поздерљиве — исекоше ми усја. (Кучине су ириликом иредења квашене уснама).*
- покривка** - вке, ж. разне врсте покривача
— *Журим да изашкем поњаве деци за покривку.*
- покрива** - ва, м. платнени покривач за покривање мртваца
— *Све сам ирширемела за онај свијећ; и одијело, и чараје, и покров.*
- покривац** - вца, м. покривач за волове и коње (од кострути)
— *Пошћо ће понас волови запоћииш на ледини, понеси им покровце.*
- податкал** - а, - о, попуњен
- податкати** - даткем, сврш. попуњити оно што је основано
— *Имам јуно осушјака, само не знам када све јоо подајкаћии.*
— *Гледам Перову Даницу: док подајке оно шшо је основала, неће биши љеише ђевојке у селу.*
- поличница** - вице, ж. лепо обрађена летвица којом се затвара брдо да се зупци не проуспу.
— *Познајији брдари су на поличнице урезивали своје име — да се зна ко је брдо иравио.*
- полупамучан** - а, - о, тканина од памука и тежине
- полупамучњак** - њка, м. столњак од полупамучног платна
— *Овај полупамучњак чувам за славу и иразнике.*
- почист** - сти, ж. вуна која се с пролећа шша овцама са ногу, репа и око трбуха (да им не смета)
— *Скуиш оно почистиш шшо имаш, ја наложи јасћук.*
- почистити** - стим, ошишати са овце вуну у пролеће (с ногу, репа и трбуха)
— *Једва чекам кад ће ойойиши, ја да почистим овце.*
- пџка** - ке, ж. попречне нити које се при ткању уткивају у основу
— *Пџка се боји у разне боје, најише у рују.*
- пребрђавати** - ђавам, несвр. од старог правити ново брдо
— *Брдили и пребрђавали за оку брашна (Р.М.М)*
- предиво** - ва, с. нит добијена пређом
— *У сию канчела познала би баба-Миленино иредиво.*
- прело** - ла, с. вечерњи скуп ради обаваљања послова домаће радности и забаве
— *Старије жене су иреле и илеле, а младеж ирала у колу.*
— *На ирелу се ирело, илело, везло, али и часћило и забављало.*
- прѣља** - ље, ж. учесница прела, она која преде
— *У Ковачевићима било велико ирело, а на њему иреко ири' ес', ирѣља.*
— *Дај Марији нек' иш ойреде за ћилим, од те нема боље ирѣље.*
- прѣслица** - ице, ж. дрвена направа на коју се причвршћују вуна и тежина за предење
— *Повежи појесмо на ирѣслицу, вреиено шури у шорбицу, ја иуиши овце!*
- прѣсличаница** - ице, ж. узица којом се везује предиво за прѣслицу
— *На вр'у ирѣслице била је руја, за коју се учвршћивала ирѣсличаница.*
- прѣсличар** - ара, м. човек који преде, пеј. женскоња
— *Као да ти је оно неки човек — ирѣсличар!*
- прѣсличаст** - а, - о, који личи на прѣслицу
— *Јесће лјеја, висока, али малоо ирѣсличастии.*
- прѣслична** - ине, ж. пеј. и ауг. од прѣслица
— *Склони шу ирѣсличину — да макар на иразник иледам очима!*
- прѣсличица** - ице, дем. од прѣслица
— *Чим пође за овцама, најраве јој ирѣсличицу и вреиенце.*
- препрести** - предам, сврш. упрести заједно две или више струка вунице
— *На ирелу ђевојке везу и илешу, старије жене иреду и иреиредају.*

- прѣпреден** - ена, - ено, састављено од више нити (фиг. лукав, превејан)
 — *За сиредаче је пошребна прѣпредена вуница.*
 — *Прѣпреден је он, не веруј му ниша прича.*
- простирача** - аче, ж. тежинова простирка, на којој се спавало
 — *Прeko чаршава се простирила простирача.*
- прѣстен** - на, м. испупчење на вретену које задржава прѣћу да не се осипа
 — *Прѣстенови на врѣтену су увјек лепо обликовани, украс су на врѣтену.*
- прѣтенина** - ине, ж. конопљано или ланено платно
 — *Направила шорбу од прѣтенине.*
- почѣтак** - тка, м. узорак, према коме се почиње ручни рад
 — *Бјеше рукорадна, њене ћилиме су девојке узимале за почѣтак.*
- разбој** - ја, м. справа за ткање
 — *У Драгачеву у домаћинствима још увек се користе сѣтари њишкови разбоја, хоризонтални разбоји.*
- разбојаш** - јаша, м. онај који прави разбоје
 — *Разбојаши су даровити појединци, сеоске занатлије, које су израђивале и друге предмете и справе од дрвета.*
- рафија** - ије, ж. лика од палме, користи се као материјал за ткање
 — *Од рафије у Дубиу шку украсне миљеје и погмеѣаче за чаше.*
- редара** - ре, ж. машина за „ређење“, прераду вуне
 — *Ойери и иришери вуну коју ћу, кад поћем у Гучу, понећи у редару.*
- редити** - дим, несвр. прерадити вуну, припремити је за пређење
 — *Уреди вуну, ћа ћу ја да ни је ойредем.*
- резати** - жем, сврш. кројити, скројити рубље од платна
 — *Морам оићи код Мице да ми пореже кошуље за укућане.*
- рѣшма** - ме, ж. тур. украсна чипка на рубљу и чаршавима
 — *Покројила сам чаршаве, још само да ударим рѣшме.*
- рѣшман** - а, -о, украшен рѣшмама
 — *Исиод сукње вирила јој је рѣшмана погсукњица.*
- рѣдња** - ине, ж. вунено предиво за ткање и плетење
- руно** - на, с. вуна која израста на овци од једног до другог пипања
 — *Уићи у зираду, ћа ћем по рунима вићѣћи како је Перо изага.*
- рунце** - ета, дем. од руно
 — *Сваке јодине за обѣшину ја и сѣшра смо добијале по рунце вуне.*
- руњава** - а, -о, длакав, космат, обрастао руком
 — *Ударио је будаком из обадвије руке, а низ руњавае ируди сливао му се зној.*
- руњевина** - ине, ж. вуна од квалитетног дела руна
 — *Руњевину осѣиви за ћилиме, а поњавае моју и од лошије вуне ...*
- рунски** - а, -о, нешто што се односи на руно
 — *Тейиси у Дубиу се шку од рунске вуне.*
- руј** - а, -о, црвен
 — *Поље на ћилимачама увјек је рује боје.*
- руво** - а с. девојачка спрема (рухо)
 — *Док је била сасвим мала, мајка јој је почала шкаћи ћилиме и ираме за руво.*
 — *На сабор се носило најновије сѣојеће рухо.*
- руковѣт** - ти, ж. количина конопљаних стабљика које може да стане у шаку
 — *Пази, лјѣпо равњај руковѣти — да би се лакше порезале.*
- ручница** - ине, ж. количина конопљаних стављика између две шаке, две руковѣти
 — *Повезане и обрзане ручнице слажу се у мочило да се киселе.*
- сандук** - ка, м. дрвени ковчег у коме се чувало и на коњу отпремало девојачко руво
 — *У сандук са рувом шѣра се понека дуња — да рубље леише мирише.*
- свѣжњић** - ћа, мера која обухвата више повесама
 — *Предвој погвѣсма у свѣжњиће — да би знали колико ић има.*

- семенењача - њаче**, ж. конопља од које се добија семе
— *Сјемењаче се чујају крајем августа.*
- свила - ле**, ж. упреден конач свилене бубе, који се употребљава за ткање или шивење; ткањина од свиленог конца
— *Беверски пешкири проишквани су свилом.*
— *Пред удају девојке су облачиле свилу и кадиву.*
- свиласт - а, -о**, нежно, сјајно као свила
— *Свјално ми је пред очима виорила њена сребрнаста, свиласна коса.*
- скдјчка - ке**, ж. точкић помоћу кога се лакше покрећу нити при извођењу зева
— *Да ли ће бити један или два пара скочки, зависи од тога да ли се тке у два или у четвори ниша.*
- сламњача - че**, ж. од конопље изаткана врећа, која се пуни сламом и на њој се спава
— *О слави или неком другом јодећу, када је било више јосицију, ћецу су спава на сламњачи, која је шурана на јашос.*
- сламарница - нце**, -ж. сламњача
- смѣћ - а, -е**, светлобраон боја, природно добијена
— *Бојењем у ор'овини, зеленој љушицу ораха и лишћу, добија се смећа боја.*
- сновање - ања**, с. глаголска именица од сновати
— *Сновање се одувек смањало за прецизан и умешан јос'о.*
- сновати - нујем**, несвр. одмерити и припремити пређу за ткање
— *Моја бака још увек снује ћилиме на старински начин, јомоћу кочића.*
- сноваљка - љке**, ж. импровизована направа у коју се учвршћују коленике приликом сновања
— *Мишо, узми часком она два ракласна дрвѣћа са класе и направи сноваљку.*
- сноп - па**, м. мера за количину-садржи 20 ручица
— *После браћа ручице се сложе у снопове.*
- сбја - је**, ж. дрвени стуб-поставља се два и на њих ставља вратило приликом навијања
— *Пришћај Анку да л' су јој у животи соје — да ми навије за један ћилим.*
- сбшица - нце**, ж. мотка која се хоризонтално поставља на сноваљци
— *Осјави онај грабовак, ваљаће за сошицу.*
- спредача - аче**, ж. тканина од дебеле, препредене вунице, служи за покривање
— *Љѣци се покривало шањим јонанама, а зими спредачама.*
- спрема - ме**, ж. све што се припрема за дарове удавачи
— *Девојачка спрема ћера се момачкој кући прије свадбе.*
- спунгача - аче**, ж. од канапа направљен продужетак основе — како би се до краја уткала
— *Осјало је још мало основе до сјушиаче — да изашкем шорбицу.*
- сријада - де**, ж. тур. вунена тканица која се тке посебном техником везивањем чворића од вуне на основу
— *На Видовдан су девојке износиле ћилиме, срцаде и осјало руво да се јрохунча и види.*
- срдачка - чке**, ж. метална шишка или дрвени пруткић на кога се навлачи цев у чунку за ткање
— *Кад идеш у шуму, пронађи двеновак за срдачку.*
- стативница - вице**, ж. страница разбоја
— *Не наслањај се на сјашиницу — искривићеш разбој.*
- стојећн - а, -е**, одело које се носи о празницима и другим свечаностима
— *Ниће ићи и не идеш, расјашће ми се ово сјојеће одело.*
- столњак - ка**, м. чаршав који се застире по столу
— *Домаћинска кућа, ја о слави све бјели јамучни столњаки.*
- стўка - ке**, ж. ткани вунени прекривач за бебе, украшен решмама
— *Баба је уз ћелене обавезно доносила и сјруку.*
- стручица - ице**, ж. дем. од струка
- сўр - а, -о**, сив, грао боје
— *За сукно се мјешају црна и бјела боја, ја се добије сура боја.*
- сўкнен - а, -о**, направљен од сукна
— *Обуци сукнено одјело, ја можеш и на сјећу ноћии.*

- сукно** - *на*, с. вунена тканина, од које се шију мушка одела
— *Саг сам направила сукно људима за одјело.*
- сукниште** - *та*, с. одело од сукна
— *Виђи како је — обук'о ново сукниште!*
- сукнењак** - *ка*, м. капут од сукна
— *Сеља ћеш познати по сукнењаку.*
- тарак** - *ка*, м. тур. дрвена направа са гвозденим зупцима, служи за извлачење влакна из конопље
— *Испрљене ручице њежине шарчиле су на тарку.*
- таракчија** - *чије*, м. тур. онај који прави тарак
— *До Циџана, сада нема други таракчија.*
- тарчити** - *чим*, несвр. прерађивати тежину, одвајати влас од кучина
— *Скује се жене, ја шарче, шарче, ирчају, смију се, шале, нешто се сиреми и поједе.*
- таписерија** - *ије*, ж. везени или ткани украсни застор за зид
— *У Дубачкој задрузи жена ику интересантне таписерије са оригиналним мотивима.*
- таписерија „крајпуташ“**, таписерија са мотивима са крајпуташа
- таписерија „голуб и голубица“** таписерија са фолклорним мотивом голуба и голубице
- таписерија „лала“** таписерија са стилизованом лалом
- таслак** - *ака*, м. горњи део преслице
— *Таслак преслице украшава је резбаријом.*
- тежина** - *ине*, ж. кудеља добијена од конопље
— *Све до њоласка у школу ћеца су носила дуљачке кошуљице од тежине.*
- тежињара** - *ре*, ж. пеј. од кошуље израђене од тежиновог платна
— *Док се не умекна, тежињара, није не ирлази до шјела.*
- тежниов** - *а*, - *о*, нешто што је од тежине
— *За време и после рања све од одјела ирвило се тежиново.*
- тепих** - *ха*, м. гер. застор, простирка за под
— *И ван ираница наше земље познати су дубачки теписи, ткани ручно од вуне.*
- тепих „ребрасти“**, врста тепиха, рађеног полусрцадски
- тепих „амбасадор“**, тепих рађен за амбасаде
- тепих „Студеница“**, тепих са мотивима из манастира Студенице
- тепих „Жича“**, тепих са мотивима из манастира Жиче
- тепих са чворажом**, тепих који се тка у два нита везивањем чворића за основу
- ткаља** - *ље*, ж. жена која се бави ткањем
— *Рајка Боројевић је у Дубцу основала задругу драгачевских ткаља.*
- ткан** - *а*, - *о*, нешто што је добијено ткањем
— *И на сабор су девојке носиле ткане сукње, по дну украшене шаром.*
- ткати** - *ткем*, несвр. израђивати тканине на разбоју (фиг. нешто брзо радити)
— *По цео дан је седела за разбојем и ткала илајно за кошуље.*
— *Ма, како сјара: иде, само ике?*
— *Ошкар умрије козиред из Ивањице, више нема доброј ткача икроваца.*
- ткање** - *ања*, с. глаголска именица од ткати; тканна добијена ткањем
— *Ткањем је извела ћецу на иуи.*
— *Дај да погледам ткање, на ћу ти рећи који је ткаља ткала.*
- трлица** - *ице*, ж. дводелна дрвена направа којом се млати, трли, одваја поздер од влакна конопље и лана
- трљење** - *ења*, с. глаголска именица од трлити
— *Од шелрња нема тежеј женској носла.*
- трлити** - *лим*, несвр. одвајати влакно од поздера помоћу трлице
— *Пошио конопља мора да буде добро сува, ирли се по највећој врућини.*
- ћбе** - *ета*, с. тур. грубо изаткан вунени прекривач, који се пре употребе ваља у ваљалци
— *Из рода сам донијела два вунена ћбења, надживеће ме.*

- ћѣбаџија** - ије, м. тур. занатлија која ваља ћѣбад, трговац ћѣбадима
 — Данас рејџко ко њеке ћѣбад, нема више ваљалица и ћѣбаџија.
- ћѣтен** - ена, м. тур. лач
 — У Драгачеву се ћѣтен многу мање сиј'о од њежине.
- ћѣтениште** - ишта, с. ланиште, место где је гајен ћѣтен
 — Морамо догодине ѡромениџи ћѣтеништие, земља се испосџила.
- ћѣтенов** - а, -о, од ћѣтена
 — На чир ѡривиј само ћѣтеново семе; несиаће к'о руком однијеџи.
- ћѣлим** - а, м. тур. покривач, украсни покривач и простирка од вуне, са шарама
 — Каучи јој ѡрекривени ћѣлимима које је из рода дошјела.
- ћѣлим патосни**, ћѣлим којим се застире под, патос
 — Само у ѡздриским кућама моџи су се виђеџи ѡџосни ћѣлими.
- ћѣлим уконни**, ћѣлим који се ставља у ковчег испод мртваца
 — Док нисам обневиђеџа, морам да изаџкем укојне ћѣлиме за мене и Миша.
- ћѣлим стрекач**, ћѣлим без балука, са „стрекана“, пругама
 — За сваки дан служили су ћѣлими сѣрекачи.
- ћѣлим балучани**, ћѣлим са орнаментима, с тим што се шаре изводе балучењем
 — Шио Данџа има балучани ћѣлим, очи да џи сџану на џему — није чунком није ѡројкано.
- ћѣлим зидњак**, украсни ћѣлим за зид изнад кревета
 — Како је џеџо намешџила собу, ударила зидњак ћѣлим!
- ћѣлим „на табле“**, балучени ћѣлим са шарама уклопљеним у четвороугаонике, веома колоритан
 — Ако ѡћеш модеран ћѣлим, наџи онај на џабле.
- ћѣлим „са пауњима“**, ћѣлим са мотивима пауна
 — Јеси ли виђеџа шио Рада џка ћѣлиме са ѡауњима, убило се за зидњак.
- ћѣлим „на цвјетове“**, ћѣлим са шарама од стилизованих цвјетова
 — Ураџила Рада ћѣлим „на цвјеџове“, ѡусџа љубичица само шио не мирџше.
- ћѣлимак** - мка, м. дем. од ћѣлим
 — Понеси онај ћѣлимак да не би седели на росној шрави.
- ћѣлимарка** - арке, ж. жена која тка ћѣлиме
 — Ружа Драџић била је ѡознаџа ћѣлимарка у Коџраџи.
- ћѣлимарство** - ства, с. вџштина ткања ћѣлима
 — Моја ѡокојна баба бавила се ћѣлимарџвом у Коџраџи.
- ћѣлимача** - маче, ж. вунени прекривач од три поле, са шарама, служи за застирање кревета и покривку
 — За ћѣлимачу се испџо вуна ѡреде као и за ћѣлим, само шио је ћѣлимача ѡросџија.
- ћѣлимар** - ара, м. онај који израђује и продаје ћѣлиме
 — У Драгачево навраџи ѡо који ћѣлимар из Сјенице, Новој Пазара и ћѣлиме у џлавном ѡрамџљава за жиџо и ракију.
- ћѣлимаров** - а, -о, који припада ћѣлимару
 — Дјеџе, ѡћеш да ми ѡокажеш ће је ћѣлимарова кућа?
- ћѣлимски**, прил. техника ткања налик ткању ћѣлима
 — Да би ми било све уџарено, изаџки ми и јасџуке ћѣлимски!
- уваљати** - уваљам, сврш. набити, сабити у ваљалици сукно
 — Дизали су се и сиуџџали велики дрвени чекиџи, ѡо сукну ударали и џако сукно ваљали.
- убјѣлити** - лим, сврш. чинити платно белим квапњем и сушњем на сунцу
 — Мајка Мару ѡреко воде звала:
 „Јеси џ', Маро, убјѣлила ѡлаџно?“ (Народна ѡесма).
- улев** - а, м. орнаменти на ткању у виду четвороуглића, који се добијају увоњњем основе у нити одређеним редоследом
 — И данас су у моџи ѡубери са улевом.
- улевача** - че, ж. поњава са улевом
 За улевачу се чеџо у чеџири ниџа.

- увођење - ња**, с. глаголска именица од увести
— *За увођење основе у брдо и ниши пошребне су најмање две жене.*
- увести - дим**, сврш. после навијања провући основу кроз брдо и ниши, увести
- улевали**, прил. ткање „улевом“
— *За сукње се штовчић шке улевали.*
- уредити - дим**, сврш. прерадити вуну, припремити је за предење
— *Уреди ми вуну, немам шта да радим у руке.*
- ућкати - ткем**, свр. утрошити вуницу у ткање
— *Заћеће ми бојица за ћилим, ово што имам — скоро ћу ућкаши.*
- фарба - бе**, ж. гер. боја, материја која служи за бојење, обојеност, колорит
— *Највише волим ћилимаче офарбане у црвено, делују весело.*
- фарбање - ања**, глаголска именица од фарбати
- фарбар - ара**, м. онај који се бави фарбањем, бојација
— *Носи пређу слободно Николићу, он је добар фарбар.*
- фарбара - ре**, ж. жена фарбар, бојација
— *Радња се води на мужи, али она је главна фарбара.*
- фарбарница - нице**, ж. радња у којој се продаје боја или радионица у којој се фарбају, боје, тканине и пређа
— *Замоли у фарбарници да ти дају кашчицу врне фарбе — да обојим чарапе.*
— *Немој што кварити, носи у фарбарницу да ти офарбају.*
- фарбати - бам**, несвр. обојити неки материјал (фиг. улепшавати)
— *Жене су се сналазиле на разне начине; фарбале су у урокуваној кори, лишћу, корењу и цвештовима . . .*
— *Чувај се, он је офарбан свим бојама!*
- фермен - на**, м. тур. прслук мушки од чоје, без рукава, украшен гајтанима, носи се преко антерије
— *За Госпођиндан сачио ми Свећолик Пајић фермен и антерију и у шоме сам се венчао.*
- фитиљаш (витиљаш) - ша**, м. пунији памук који служи за потку; употребљаван је и за израду фитиља, па му отуда и име
— *Не виђам више онај фини фитиљаш што ја је било када сам ја сиремала сирему.*
- фитиљашки - а**, - о, од памука фитиљаша
— *Најљешће се везло на фитиљашком платну.*
- фиранга - ге**, ж. завеса, застор за прозоре
— *У Дубцу јаку предивне фиранге на обичном разбоју, само се приликом икања убацује гаска за проред.*
- цијев - ви**, ж. шупља цев од зовиног дрвета, на коју се намотава пређа за ткање
— *Намоштај ми досица цијеви — да ја не дашубим.*
- циментли (боја)**, неправ. зелена боја, боја цимине.
— *У циментли ободу цинтерли штица (Р.М.М).*
- ципун - на**, м. грч. мања цев, шупљак дрвени трупак који се углави у дно бадња и кроз њега тече вода на витло воденице и ваљалице
— *Зајворим ципун на бадњу. Сипану вишља и чекићи. Тада штоилом водом сукно наквасим — да се не ушали (Р.М.М).*
- цијећ - ња**, м. вода кувана са пепелом, луг
— *Прво се у парници или руји залуже цијећом кошуље, па шовиш одсипаје, онда се йеру. (Нар. изрека: У рују к'о свиња, из руке к'о свила).*
- цјевљаник - њка**, м. дрвена направа помоћу које се намотава прађа на ткачле циви
— *Узми цјевљаник, намоштај ми цјеви разни боја!*
- цјепач - пца**, м. шипка која се провлачи кроз основу приљком ткања
— *Иди помјери цјепце, не моју да шкем!*
- чакшире - ра**, ж. пл. тур. панталоне, хлаче
— *У Драгачеву сукнене чакшире се шију обавезно са најусиом.*
- чакширетине - ина**, ж. плур. аут. и пеј. од чакшире
— *Видиш како си! Подићи ште чакширетине, шта си ти свалио!*

- чакширице** - ица, плур. демуинтив од чакшире
— *Што мој миле има чакширице: да се мува њосјече на шаву!*
- чаршав** - ва, м. тур. платнени покривач за постељу, заштитна навлака за јорган
— *Чаршави су њкани у два и чешири ниша, од њање пређе нејо што је она за сламџаче. Шарани су ситнијим и крутијим њрујама.*
- чаршав асталски**, столњак, прекривач за сто
— *Мојиви на асталским чаршавима имају драж лирске народне њесме (Р.М.М).*
- чаршав даровни**, везени чаршав, дарован црквама и манастирима за здравље, за сећање, за незаборав
— *Зайис са даровној чаршава Здравке, болесне кћерке Кома Пејровића из Зеока, у цркви њијањској:*
„Тешко оном која жалос бије
и девојци коју земља крије” (Р.М.М).
- чивит** - та, м. тур. модра, плава боја, модрило, индиго
— *Помодро к'о чивит!*
- чивитан** - а, - о, боје чивита
— *Црвена ружа на чивитном њољу.*
- чим** - ма, м. лошији део влакна, који остаје на гребенима
— *Савиј чим на кућеље, ња ћемо од њеја ојресити њојку.*
- чипка** - ке, ж. ручни рад, израђен кукичењем од тежиновог, ланеног, памучног или свиленог конца, украс на женском хаљвнама, рубљу и постелини.
— *Док сам још чобановала, изајкала сам све чипке за чаршаве и њешкире.*
- чипкан** - а, - о, нешто израђено од чипке или са чипком
— *Кад њоћеш на сабор, обуци ону чипкану блузу!*
- чипкаст** - а, - о, нешто као чипка, нешто од чипке
— *Што ти је издинска 'ћер: за удају јој њипремили чипкасту сјаваћицу.*
- чипкара** - ре, ж. радња за израду или продају чипке
— *У Чачку, у чипкари код Берше, куйују чипку младима за венчанице.*
- чипкати** - кам, несвр. од конца помоћу кукице израђивати чипку
— *Док су сџарије жене њреле, њевојцише су чипкале.*
- чипкање** - ања, с. глаголска именица од чипкати
— *Чипкање је данубан, али млојо занимљив рад.*
- чисаница** - ице, ж. три жице на мотовилу
— *Једну чисаницу чине њри жице, а у бројеници има десет чисаница.*
- чџа** - је, ж.тур. квалитетна врста сукна
— *Намомковак се и наносик одјела од чоје.*
- чојан** - а, - о, сашивен од чоје
— *Обуци сјуџра оно чојано одјело.*
- чунак** - ика, м. тур. дрвени рам у који се ставља цев са намотаном пређом; чунком се потке провлачи кроз основу
— *Док је мајка њкала, ћеца су мојала њјеви и сјаваљала у чунак.*
— *Смири се, њша се њромећеш к'о чунак (фит.)*
- чунче** - ета, с. деминутив од чунак
— *Гледала сам како њке њодмејаче од рафије: чунчејом ировлачи њојку од рафије кроз основу.*
- чингерли**, непр. зелено-плава боја
— *Црвене сџреке на чингерли њољу.*
- цџка** - ке, ж. кратак капут од сукна
— *Понеси цоку, њашиће киша!*
- цџкица** - ице, ж. деминутив од цока
— *Не би' ни знала кол'ко си њораси'о да не видим кол'ко ти се омалила цџкица.*
- цџкетина** - ине, м. пеј. и ауг. од цока
— *Изнеси њу мокру цџкетину њаџе да се суши!*

- шајак, шајка**, м. тур. чоја домаће или фабричке израде, слична сукну
— *Прије кројења шајак се мора уваљати у ваљалици.*
- шајкани** - а, - о, направљен од шајка
— *Вићи га како се дошер'о, обук'о нове шајкане њаниалоне и фермен!*
- шајкача** - че, ж. капа, део српске народне ношње
— *Прави сељак не шура ништа друго на главу до шајкаче.*
- шајкачица** - ице, ж. деминутив од шајкача
— *Превари ме шајкачица њлана, ња ја одох за матуња њраваб (Народна њесма).*
- шареница** - ице, ж. шарена тканица, служи за покривку, а избор шара није битан
— *Шареница има њри њоле, њке се од њање ойредене вуне у чењири ниња.*
- шептѐл** - ла, - ло., боја цвета шептелије (брескве), јача розе боја
— *Ради све к'о на њочейку, само бордо боју замјени са шењелом.*
- шивѓн (шифон)** - на, м. врста тањег, густо тканог памучног платна
— *Да сам имала шивѓна, не знам ниња не би' извезла.*
- шивѓнски** - а, - о, направљен од шивѓна (шифона)
— *Још ме служи шивѓнски чаршав који сам из рода доњијела.*
- шињило** - ила, с. узана летвица — по две такве летвице, са зупцима између, чине брдо
— *Најбоља шиила њраве се од шииурка доземљака.*
- шкриња** - иње, ж. сандук или нижи ормар
— *Моја бака чува своје њилме у шкрињи.*
- шубаран** - аша, м. прекривач који се тка у Драгачевској задрузи жена „Рајка Боројевић” у Доњем Дубцу посебном техником — извлачењем замки
— *Шубарани се њку у два ниња са разним орнаментима.*
- штѓпци** - апана, м. исто што и цјепци
— *Пагоше шѓпци, скоро њу да сањкем.*

НАПОМЕНЕ

1. Ника — Никола Стојић, „Драгачевке“, изворне народне песме, Гуча, 1971.
2. Радован Ми Маринковић, „Драгачевски занати и занимања“, Чачак, 1985.
3. Др Асим Пецо, „Преглед српскохрватских дијалеката“, Београд, 1985, стр. 69.
4. Јован Ердељановић, „Доње Драгачево“, антропогеографска проучавања, Београд, 1903; стр. 85.
5. Коста Јовановић, „Горње Драгачево“, антропогеографска проматрања, Београд, 1908, стр. 359.
6. Абдул Шкаљић, „Турцизми у српскохрватском језику“, Сарајево, 1979, стр. 14.
7. Асим Пецо, „Турцизми у Вуковим рјечницима“, Београд, 1987. стр. 241.
8. Вук Стеф. Карачић, „Српски рјечник“, из предговора, Београд, 1972.
9. Н. Стојић, „Прилози за биографију Рајке Боројевић“, Зборник радова Народног музеја, Чачак, 1979.
10. Систематизација делатности у оквиру ткањина извршена је по узору на поделу Браниславе Владић — Крстић у раду „Текстилна радиноост у титовоужичком, пожешком и косјерићком крају“, Гласник Етнографског музеја, бр. 48, Београд, 1984, стр. 66.

LEXIQUE DU TISSAGE DU GORNJE DRAGAČEVO

L'ouvrage comprend une analyse lexicque et sémantique de la terminologie des tisseuses de Gornje Dragačevo, laquelle embrasse toutes les opérations du tissage, depuis le traitement des matières premières jusqu'à la fabrication des produits finis.

L'ensemble des matériaux, tout à fait authentique, a été recueilli sur place. Le vocabulaire donne les définitions des termes. Afin de compléter le sens de certains lexèmes, l'auteur en a présenté certains dans leur contexte. Les exemples cités sont puisés dans le langage des tisseuses et constituent une documentation modeste sur la syntaxe dialectique, insuffisamment étudiée jusqu'ici.

Le vocabulaire est accompagné de certaines explications élémentaires qui contribuent à la compréhension du dialecte de Gornje Dragačevo et éclaircissent surtout l'origine, le développement et l'état actuel du tissage et de la terminologie correspondante.

L'ouvrage traite les sujets suivants:

- a) Motifs qui ont déterminé le choix de la matière du présent ouvrage;
- b) Place du dialecte de Gornje Dragačevo dans la langue serbocroate;
- c) Origine de la population;
- d) Caractéristiques principales du dialecte de Gornje Dragačevo;
- e) Origine des lexèmes de la terminologie du tissage;
- f) Terminologie du tissage dans »le Dictionnaire serbe« de Vuk (1852) et celle d'aujourd'hui;
- g) Aperçu sur le lexique actuel du tissage du Gornje Dragačevo;
- h) Explications destinées à faciliter l'emploi du vocabulaire;
- i) Vocabulaire

L'auteur a eu pour but de jeter de la lumière sur le riche lexique du tissage du Gornje Dragačevo qui reflète fidèlement l'évolution matérielle et spirituelle de cette contrée.